

ივერია

გაზეთის დასავალი და გერო განცხადებ-
სათა დასაქმდად ენდა მიკარონი: თიგონი
რედქციას, ახალ-მუხომოცის ქუჩაზე, სახ-
ლი № 9, ჰ. ნიდდელის საგაზეთოს, გო-
ლდონის პრესპეტი, ცენტრალურსა და
გრემურის წიგნების მაღაზიას.
ვასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი
სტრუქტონი რვა კაპ.

ბაზონი ლინს	
მან. კ.	მან. კ.
12	10
11	9 50
10	8 75
9	8
8	7 25
7	6 30
6	5 30

ცალკე ნომერი ერთად შეკრება.

1877—1887 წელიწადი

სახალტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

1877—1887 წელიწადი

გაზეთი „ივერია“ პირველი ლის მისილამ წლის და მლოკამლე ღირს 7 მ. 25 კ.

ტფილისი, 25 აპრილი

პარსევეს საღამოს, 24-ს აპრილსა ქალაქის საბჭოში ვიკორას ერთი ფრთად საურადადგემა საქმე. საქმე ესე მდგომარეობას შემდეგში: მეფე ერეკლე მეორე რომ დაბრუნებულა მამიქორის ომიდან, თან გადმოუყვანა რამდენიმე კომლი სომეხი, აოტუბუნდნი უიწილობისაგან, და დასუსტებისა ავ ობანდო. იქ უწოდებია მათთვის სხვათა ავღობრულეთთან ერთად ავღობრის გარემოში მამული სახან-სათესად და საძოვარად. ეს გადმოსაწოდებულნი ჯერ პირველად სამეფო გლეხებთან ჩაურთესა და მერე სხვა-სოდა. თითოთი ავღობრის მამული უღვეოვალის ადარის წილიდა-ხდომილი მამული ყოფილა და ამ ავღობრის გლეხთა საზოგადოებას უძღვევია დახლა ერთი მეთათვი მოსავლისა. შემდეგ დარა დედოფლის ხაზინა დაპატრონებისა ამ მამულს და დალა ხაზინას უღია. ამ სასურების პირველ მეთათვებში ვიდაცა მამულთაგან წაუტყუებია სული ამ მამულებისათვის და საკუთრებად დაწამებისათვის დავა გაუჩინათვის. ავღობრულეს, რა თქმა უნდა, თავი გამოუდგიათ და ბოლოს საქმე სენატამდინაც მისულა. სენატს 1837 წ. დაუდგინა განაჩე-

ნი და მამული დაუდგია ავღობრულეს სხელში. ავღობრულეს ეს დავა კარგა ფული დასჯდომიანთა და რაჟი მინც თავისად ჰკუდებიათ, სხვა ხარჯიც არ დაუზოგავთ: ამ მამულის განკარგებისათვის: გამოუყვანიათ თავიანთის ხარჯით წყალი მიღებით, ქიეთიერის აუზები აუშენებიათ, დაუმართავთ კომები და ფარები და უყვედ ამისათვის კარგა ხარჯი გაუწევიათ.

1869 წ. ეს ავღობრის მამული გადაუციათ ქალაქისათვის საძოვრად და სახსირად. რა გზით, რა პირობით გადასულა ეს მამული ქალაქის ხელში—ამისი ცნობა არ არის თურმე ქალაქის საქმეში. მას აქედ იგი მამულები მინც ავღობრულეს სჭირათ მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ იჯარა ქალაქისათვის უძღვევიათ. ბოლოს 16 მარტს 1887 წ. ქალაქის გამგეობას აუღია, ავღობრულესი გამოუწერია და ეგ მამული იჯარით მიუცია ახან-ზაროვას და ქიმიშოვისათვის წელიწადში ორას თუმანი. 1869 წლიდან ამ 1887 წლამდე ქალაქის გამგეობას დიდი მიწერი მოწერა ჰქონია ამ საგანზე. ამ მიწერი—მოწერედამ სჩანს, რომ ავღობრულესს გულედამ არ ამოუღიათ ის მართლად და საპირფარეო-ნი იმედით, რომ ეგ მამული, თუ იჯარით გადასცემია, მათთვის უფრო უნებინათ, რადგანაც იმათ სჭირ-რობით, იმათ უღვენათ, იმათ შეუნახავთ, იმათ განუკარგებიათ და ამისათვის არა ერთი ათასი თუმანი დაუხარჯავთ იმ ხანის განმავლობა-

ბაში, რაც ხელში სჭირათ. გარდა ამისა ამ მამულზე ყოფილა დამოკიდებული ცხოვრების სახსარი ავღობრულესის საზოგადოებისა, რომელშიაც არა ერთი და ორი ათეული კომლი ცხვი ითავდება.

რაჟი მეუწინეობით, რომ ქალაქის გამგეობა მისრილა იმხვედ, რომ ეგ მამული ძველის წესით აღარ ამოყოფის და იჯარით გაცემული უნდა იქნას, ავღობრულესს არა ერთად ამ ათის-სამეტის წლის განმავლობაში უთბოვანად წამგებობისათვის, ჩვენ ნუ გამოავსევინათ და იჯარით ჩვენ მოგვეცით ჩვენვე ნაჭერი მიწები და ცალკე კაცს ნუ შემოგვისევით. პირველ ხანებში ქალაქის გამგეობას გულმტკიცებით შეუწინებია ავღობრულესის თბოვან. ამის საბუთს წარმოადგინს ოქმი გამგეობისა 22 მაისსა 1876 წ. და ნამეტანად ოქმი თვითონ ქალაქის საბჭოსი 12 ნოემბრისა 1879 წ. ამ უკანასკნელ ოქმში სჭირათ, რომ ეგ მამული უსათუოდ იჯარით გაცეს და საჭირო ვაჭრობა მოხდეს და თუ ავღობრულესი აიფებენ იჯარით, მათი ურთიერთი თავებობა მიიღონ ფულის მაგიერ იჯარის ფულის შემოტანის სიმოდედ და თუ ცალკე კაცი, იმას-კი წინ-და-წინ წინდად ამ ფული შემოატანინონ, ან ხანის ბილეთები.

მერე და მერე ეს გულმტკიცებული ქალაქის გამგეობისათვის არ იყოს განვლბეული და ბოლოს ისე მოხდარა საქმე, რომ ეგ მამულები საჯარო ვაჭრობით ცა-

ლკე კაცებს დარჩინათ საიჯაროდ ორას თუნად. საქმის სისრული-სათვის ესეც უნდა ითქვას, რა რეგად მოხდარა იგი საჯარო ვაჭრობა. ვაჭრობაში მოსულან ახან-ზაროვი და ქიმიშოვი და ათი-ათეული ავღობრულესი, რომ ერთობილად ივარონ და ასი თუმანი წინდად შეუტანიათ. მეორე მხარე არა უყოფილა. ამასთან დახსნომია, რომ ახან-ზაროვს და ქიმიშოვს ეს პირობა შეუტანიათ, რომ თუ ვინც ცალკა იმ ათიოდ ავღობრულესა თვისი წილად ნდომილი ამ ასის თუმისაგან არ შემოიტანას, იჯარა მართო ახან-ზაროვსა და ქიმიშოვს ვაჭრად ამტკიცდეს. თქმა ამ უნდა, რომ არ შემოიტანეს და იჯარა დაუმტკიცდათ ახან-ზაროვსა და ქიმიშოვს.

მოსასს თ. მიხეილ მაჩაბელს დაუნახავს, რომ ქალაქის გამგეობა და საბჭო ამ საქმეში უსამართლოდ მოქმედებია ავღობრულესს და რამდენიმე ათეული კომლი გაცი გაუსწრავთ უმიზეზოდ; წინდადებდა შეუტანია, გაუსწრათ იჯარა ახან-ზაროვსა და ქიმიშოვს, ისეც ავღობრულესს მისცენ იჯარით მათი ნაჭერი მამულები ურთიერთობის თავებობითა.

პირველს, 24 აპრილს, თ. მიხეილ მაჩაბელმა ამ საგანზე დიდ მოსახერხებელ წიგნითხას საბჭოს წინაშე, რომელსაც 47 ხმოსანი დი-სწრო, მოხსენება კარგად შედგენილია, ყოველივე გარემოება საქმისა ნათლად ახსნილია. სჩანს, რომ თ. მაჩაბელს ზედ-მიწევნიათ

შეუსწავლიათ თვითვეული ცალკე გარემოება ამ საქმისა და ყოველივე გადასაწყვეტად საჭირო ცნობა გულმოდგინედ უქმნის და გამოუკვეცია.

თუქმე საბჭომ უარ-ჰყო ოც-და-ექვსის ხმით წინადადებდ ოც-და-ერთისა წინადადება თ. მაჩაბელი-სა, მაგრამ ამით გზა არ შეეკვრის კაცს ეითის მართალი რომელს მხარეს არის. ამის გამოიტებს შე-
მდეგ შეუდგებთ.

ახალი ამბავი

* * ჩვენ შეგეტყუთ, რომ იმ ლოტარე-ა-ლევრისათვის, რომლის გამოათვისაც წერა-კითხვის საზოგადოება აპირებთ ქუთაისში მისის დადგენს, ერთს შეუწირავს თორმეტ თუმან ნახევრის ნიეთები და მეორეს კიდევ სამის თუმანის. საზოგადოების ამ ქმედითიქის საბუთისა და ოთხმოცის თუმანის ნიეთები აქვს შვგაროელი ამ ლოტარისათვისთა.

* * ამბობენ, რომ ამავე საზოგადოების განზარაზება აქვს, თუ არამ არ დაეშალოს, ლოტარია-ალევრი ტრეკისათვის, 24 აპრილს, თ. მიხეილ მაჩაბელმა ამ საგანზე დიდ მოსახერხებელ წიგნითხას საბჭოს წინაშე, რომელსაც 47 ხმოსანი დი-სწრო, მოხსენება კარგად შედგენილია, ყოველივე გარემოება საქმისა ნათლად ახსნილია. სჩანს, რომ თ. მაჩაბელს ზედ-მიწევნიათ

ლევრის ღირს ჩვენში ბატონ-ყობა მსუფედს და ეს ბატონ-ყობის უღელ-ლი ჩვენს ხალხს, ჩვენს გახეჩავულს გლეხ-კაცობას წისქვილის ქვებით აწავ კისრულ და რატომ ერთხელ მაინც არ აიძალა თათის ძლიერი ხმა ამ მაღალ გრძობის პატრონმა, რომ აღმაიანის ღირსება შეეწინებულო და ამ ღირსებას აღდგენა უნდაო! რატომ აღტაცებთ არ შეგებება 60 წელში რუსეთიდან ჩამოსულს სახელო-ვანს ქაბულსა? ყველა კრავდ ვითით, თუ რა „პასუხითა“ და მასპინძლო-ბით შეხვედა ეს ღილის გრძობის პატრონი პოეტი „შვილების“ მეთაურსა და ფილანოსანს¹⁾.

არაინ იფიქროს, რომ მე ვითომ გრძობას არავითარს მიწევნილობას ვაძლევდ. არამე მხოლოდ იმის ვაძობა, რომ გრძობას საზოგადო-ცხოვრებაში მაშინა აქვს მნიშვნელობა, როდესაც წინ-მსვლელობის ძალა-ღონის-აღმაიანის გრძობისა და წიგნის აღმაიანის გრძობისა და ვაგებინა მას თავისი გულმტკიცებულებისა და და-ნიშნულება ქვეყანაზე. წარსულს ღირს, რომ მოულოდებლად შეეცვლინ, რამდენიმე გრძობის პოეტებს დაიწინა, რომელნიც პირ-და-პირ, თავიანთის თვალის წინ ხელადნენ ნიეთიერად გლავტებულს და ყოველი უფლებას მოტკუნულს ხალხს მაშინ, როდესაც თითონც პოეტები მსუნავობის, ანუ ცუტყით კეთილ შობლ მოხუცის პო-ეტის სიტყვებით, „ნეტარების ზღვის ნეტარული ყინეთაგან“ ან „მოსწავლად გენიად, როდესაც მაგალითის სახელი გეცხეს. ეინ იტყვი, რომ თ. გრიგოლ ორბელიანი ღილის გრძობის პატრონი არ იყო; პირაქით, ჩვენში ბეგრნი იმისთანა მდიდარის ფანტაზიისა და მაღლის გრძობის პო-ეტს ევროპაშიაც ყრავ პოელოდნენ. მაგრამ რის ენდებეთ? ამ პოეტის მო-

ფელეტონი

უხანაური მთავარი *)

მე ჩემს ჭანურს არ ვათრეკ სისახლო მეფეობაში, მე იმ დასტავს ანა ვარ იაირო სახანდრეშას.

ჭანურს ეგარეგ მუასს, როცა შექვეგ დრდათ, ან როცა ვლანისა მოვერისას და გულში ჭკუავის ვარდა!

თუ გაწურს ჩემზედ უფალი, ბედმაქს მომკვდა დოხალი, ან სიყრმით ჩემთან შექედალი, დასტურ ნამდვილი მოხალი, მე მამის ეგარეგ სიმუასს, მე გოლოგ სიტყვითა შეწრათ,

*) წარსულს საყვენიში, თელავში ყოფი-
ლა ერთი მოხუცებული მეჭანურე. ეს თუ-
რე არას ღირს არ ერეგება სახანდრეშას, მაგრამ თავიანთისა ჭიროსა და ღირსნი-კი მოუპოვებულად მივიღოდა, საგლოგვლს იგლოვდა მოთქმით და თან ჭანურის დავე-
რით და საღვანეს იღნენდა და სხვაგვარად აღწერიდა.

მეფე უწვევდა მისი გარდაცვალება, მი-
ვიდა თურქულ უნებური მეჭანურე, ეკვას
მოიპოვებოდა წამოდებდა და იაირო წიროს სი-
ტყუებით გლოვდა, ზედ ჭიანჭირ ავიყო, ხა-
ნა-ნა-ნა-ნა, და იქ მოვიხა ბატონი, ერთი თელა-
ველი მოქალაქე იყო სააღ კრძობიერად, ეს
შენიშნა იმისი გადმონაცვითა. აგუტ.

აპაქის ფელეტონის ბაშო

(დასასრული*)

III

რა მიზეზია, რომ დიდის ჰუკოს პა-
ტრონიც უფროდობას არ აქცევენ ზე-
მო ნანებებს აუტილებელს ქეშანო-
ტებს და მით ცხოვრებას იმწარებენ?
აქათი მიზეზი გრძობაა! უახსურებს
აქათი.

პატრონი ეს მიზეზი მართლად ჰხნის,
ანუ უფროდობს იქნება პირ-და-პირ
გამოესტოქეთ ჩემი აზრი, სრულ-
ებით ენა ჰხნის საგანსა. გრძობა
არის ცოცხალ არსების ისეთი თე-
სება, ანუ ძალა, რომელიც შეიძ-
ლებს ქართველსადაც უფროდობ და
მისი გულში ჭანურს და მომწვევს სვედის გრძობა...

თუ მეფისათა მოყვისსა,
ქორწილი ჩემიანისა,
ადარ მუქანს პატრონი,
არც დაუთქვას სხისას;
მივალ გაუსომ ჭანურს,
აუწვევ მაღლა ფარდამის,
და მისწრვას გრძობა
და მწიქანს ლოკურად გადამიღის...

აქ პატრონი სურათს
შინის სურათს, გულსა,
გრძობედ ასე მძებრე
ღმობისა, სისწრვასა,
რაც, ერთხადი

ჭკუასს დაწვევ ცოფითა,
მაღალ მოერწყვ ცრქელის ღვრითა!
გაგრეგ, გამოკვარეგ მუასს,
აუწვევ მაღლა ფარდამის,
გაუსომ, დაჯადულუნებ
და მღუდარება გადამიღის!

სანდისსა გოტრობის დემრით
ხამოდობება სხელსა,
რა უმსახინძლო ამ ოსკრს,
გოთა არა მსჯეს დასლმა,
გოტრა შექვეგ შამილით,
გოლ-შეფაღის შემოტყინანს,
არსითი მიანს სისხარა,
წვევლით მიღებენ მირანს!...
მაგრამ გულად მსჯეს მაგარი,
და მტკიცე, როგორც გრძობა,
და მისი გულში ჭანურს
და მომწვევს სვედის გრძობა...

აზრს და მიმართულებას, ეერ წამო-
ყურებს წმინდა და სათნო იდეალს,
ეერ მისცეს ძალას რწმუნებას და ხა-
სითათს განუწყვეტელ მოქმედებისა-
თვის. გრძობის საქმე როდია ის,
რომ ახსნაღვანათ პირში ყოველი
ლუგმა შხამად ჩაღის, როდესაც სხვებს
მწიერსა ჰხედენ. აქ აღმაიანის გო-
ბისა და ზნეობის ნავერწყალობა განა-
თა დას-ზაროვას და ვაგებინა მას
თავისი გულმტკიცებულებისა და და-
ნიშნულება ქვეყანაზე. წარსულს ღირს,
რომ მოულოდებლად შეეცვლინ, რამ-
დენიმე გრძობის პოეტებს დაიწინა, რომელნიც პირ-და-პირ, თავიანთის თვ-
ალის წინ ხელადნენ ნიეთიერად გლავ-
ტებულს და ყოველი უფლებას მო-
ტკუნულს ხალხს მაშინ, როდესაც თითონც პოეტები მსუნავობის, ანუ ცუტყით კეთილ შობლ მოხუცის პო-
ეტის სიტყვებით, „ნეტარების ზღვის ნეტარული ყინეთაგან“ ან „მოსწავლად გენიად, როდესაც მაგალითის სახელი გეცხეს. ეინ იტყვი, რომ თ. გრიგოლ ორბელიანი ღილის გრძობის პატრონი არ იყო; პირაქით, ჩვენში ბეგრნი იმისთანა მდიდარის ფან-
ტაზიისა და მაღლის გრძობის პო-
ეტს ევროპაშიაც ყრავ პოელოდნენ. მაგრამ რის ენდებეთ? ამ პოეტის მო-

*) იქნება მეუზ მოქალაქეზედ? მიმი-
თობის, მაგრამ ამითივე უნდა განსაზღვ-
როვოს ის წელი, როდესაც იგი დაწერილი
იყო და მამის გაიგებს, თუ როგორ უნდა-
გვლია იმ მსახურს გადამწოდებელი უწინაღობის-
ქმის ნაწარმოებები, რომელსაც დღემდე
თავსუდრად ამბობენ: „პირე ავიგდო;
ავგუბონი მოამო“ და სხვა.

აგუტ.

*) იხ. „ივერია“ № 81.

ნ ა რ კ ე რ ი

(ურჩაღ-გაგონებები)

ევროპის პოლიტიკა მიწმუნარდა, ყუანი შესწავლა. განვიხილოთ სასქე მწებელისა როგორც უცნაურად, უცხად გამოტყერა, ისევე უცხად განქრა. მწებელი განათვი-სუფულს და მამასადამე მწებელის გამოკ ომი არ ჩამოვარდება. ბისმარკი კი გუნდაზუა: რეისტრგამ 13 მილიონი დაუთვალა მთავრობასა და ბისმარკს, მგანი, ამის თავის ტუვილი ქონდა, საიდგან-დაც მწებელის სასქე რომ გამოატყერინა...

ამ ქნდა პოლიტიკა დაწინარდება და მშვიდობიანობა ჩამოვარდება? არა გვგონია. ბელკანის ნახევარკუნძულზე ადრის გამობოტი, ეს ქვეყანა ხომ იეროკობის ბუნებად გადაიქცა და, ვინ იცის, როდის დაწინარდება და დამშვიდდება. არა ნაკლები სამშინარა ევროპის მშვიდობიანობისათვის და მეტადერ საფრანგეთისა და გერმანიის ურთიერთ განწყობილებისათვის ელზას-ლოტარინგი. ელზას-ლოტარინგი არ ისევეა, გერმანიის არ ურავდება.

ელზას-ლოტარინგი ამას წინად ჰქონდა დიდი პოლიტიკა მოგონიანობა, — გვაუწყებს ვაჟი „НОВОСТИ“. გერმანიის დიდი შოქმეფობა ბოლომდე, რომელიც განაგრძობდა ქვეყანას, გერმანიისგან ბოვი დაუნახა და სწრაფად უფრო-ბოლომდე, ჩველმეტი წყლუნობა, რაც ელზას-ლოტარინგი გერმანიის ხელშია; გერმანიის ხან ეფერებოდა, ხან სასტიკად მშვიდობა და ქვეყანას, მაგრამ ელზას-ლოტარინგელებს მინც ვერ შოთისთვის ვერ შეეყარეს გერმანელები და სულ იმას ჰქონდნენ, რომ როგორმე ისევ საფრანგეთს დაეკრებოდა.

ეს არა ფეიქობა ბისმარკი. ბისმარკს უნდა უსათუოდ შეეყვაროს ელზას-ლოტარინგელებს გერმანიის. მერე რა დონე მოუკონია

ბისმარკსა, რა გზით უნდა ეს მოახერხოს?

ბისმარკს განზრახვა აქვს ელზას-ლოტარინგი შიშინის წესნი შემოიღოს, ამის იგივე გაწყობა.

ეს ძველი გზა, გზა ძალიან ბისა, და ეს გზა ძალიანფერ სიეთის მომასწავლებელია: ძალიანობით თავს ვერავის შეეყვარებ, თუ უფრო მეტად არ შეატყულებ.

დავტოვებ თუ არა ახალი ფინანსთა მინისტრი, მამინც ხაზინის გასამდინარებლად სხვა-და-სხვა გარდასახადები შემოიღო: გარდასახადი გერმანის ქადაგებისა, უცხო ქვეყნებში წყასველ პასპორტებისა და სხვანი. განუთავი მოჰქვენენ ამაზედ ლაზარუსს და ცდილობენ კიდევ სხვა სულ ახალი და ახალი გარდასახადი მოიგონონ. სახსუნჯო ქურდანი „Срешаном“ ასე უნდა უკან ჩამოჭრენ სხვა განუთავსა და ბი ახალი გარდასახადების პრაქტიკა შეუქნენ. აი ეს გარდასახადები:

1) ბაი უნდა დაეღოს, გისც გვალე და შხანი ენა აქვს, ცხვირი დაუბო, უკენი ჩამოყრა, თოფი მოაქმუბული შეეს მისახედა, თავზე იმა, სიღერი, სახლის მეგობარი და შორეული ნათესავი ახვეია.

2) გერმან ქალღმერთი 60 კაზ. მაგიერ, 80 კ. გეო ურთობი, ვისც სინდისის დანაშაუმი და მოიღობეს, ვისც ჰქონდა, საღამო და პატივისცემა გამოაცხადოს და ვისცავე გარდაწყვეტილი პასუხი შეიტოს.

3) დიდი ბაი უნდა დაეღვას უცხო ქვეყნების ნათესავისა: განუთავის ტუვილებს, ვარსკვლავურ ცრქელის ღრასა, თვალ-მაქვასა, გერმანელების მეგობრობას.

4) ქალ-მანდილოსანი უთუოდ უნდა მიეციეწინ ყიარობასა და ამიტომ: 1) უნდა ადვილად, ნათესავ ვერსტუ ახლი არ გაიაროს იმ ადგილგან, სადაც ძვირფასი ნივთებებია და ვარსკვლავობა იფილება; 2) უნდა როცა ქვეყნიერობის შეშინებინ, ამ პირსწინდენ და ერთმანერი ბოვი უნდადარ დაჰყოფიან ნათესავი სოღე; 3) როდესც ენას ვარსავი დატარებენ და ერომანოს

ახალი ამბავს უნახავ, არსოველ არ ახსნან, რა ესა-დაუს ითუად ვყოფიყ.

საუცხოვრო პრაქტიკის, სხვა დინჯ და ჰვიან განუთავის პრაქტიკის არ ჩამოუვარდება!..

უცნობი

ბოლბარია. „Tamps“-ს აუწყებენ დაქუშით სოფელიც, რომ ოსმალეთის განმარტის რისა-ბეის თანაშემწე, ქაშიმ-ბეი მაუქქეით სტამბოლში და ღუფაღუ-ბოთი მოახსენოს სულთანს პოლკარბის სქვის ქსალელი მგომარობა. ამპოპ, ქაშიმ-ბეი შეატყუბეს პოლკარბის სარეგულო მთავრობის ხალხ წინადაცვის სურთა კრების გამო, რომელიც იქნება მოქალაქეული დროებითის მთავრობის ამოხსნისგან. იმედა აქვთ სოფლისა, რომ ოსმალეთი აშუშალებებს ამ სქვის გამო და დროებითის მთავრობის შეწყობების კერძობა დიდია სასქეაფიქობისა. მაგრამ რადგანც ქალბე შეიძლება ნამდვილად გსოფთა, რომ რუსეთი უარს იტყვის, ამიტომ არც სულთანს მიმართებს რეგულაციის თხოვნის შესრულებას. ოსმალეთის განუთავი უარდა“-ში გამოთქმულა ოსმალეთის მთავრობის მიერ ოსმალე ზნობ, რომელიც კარგად გეისხის ქსალედელ მგომარობის პოლკარბისა. ცხუთა ამისა: ოსმალეთის უნდა შირდა-ბირ და მხედელაიქოს მოქმედება და შექმნის ოსმალეთის სხელებს. ამ გვარი მოქმედება სრულად არ შეუძლიან ოსმალეთს; მისი პოლიტიკა დაიდ სანაი განსახლებულია: გვესა დადის სასხელებითა უნდად მოქმედებს. ვისც ცოტად მაინც უნდა წყნობა შეკარობა, ჩვენც დაუფეკარებოთ. ის სასქეებო-ეო, რაც თვალსაშეწყობა, ბოდა, მთავრობა თუკვლითის სტილი-ბა და შეიძლება იმის გზით გავლენაქმნა: ბაგეისა ნახევარ სქვის სასქეებო ოსმალეთი დავითანს მთელს გერმანს გარდაქველდება; მართლა თითონ-ეი ვერ იქსნება, რომ ასეთი ასუ ასეთი გარდაქველდება მიიღოს.

პალანდონი. „Times“-ს აუწყებენ ცოლსონი: ინგლისის მთავრობას სრულად იმედა არა აქვს, რომ მის წინამდგარელ ვილამ რედველს მოლაპარაკება შეტყუბეს ვილამის გამოცხადის თითამხედ კარგად ვთავადყო, თუ-მცა ინგლისი მხად არის ყოველმხედრი დავითის რუსეთს, თუ რუსეთი სასქე-დასმოდ გაათავებს ამ სასქეობა. რუსეთი სსქეს აწინაურებს იმპერატორს, რომ ავღანის სამხედვარსე ვარი მთავრობის და ასე ჰგონია, ჩვენ არ გვეუწყებო-რო. რუსეთი სტვდა, ჩვენ ვვეს კარგად ვ-რუსეთ და ისიც ვიცი, რომ რუსეთი ჰქონის ურბ აიღებს და ამ ადგას ვერ დაუქვლით და მამ-ნ ომი ავიღებოთ იქნება.

ინზონი. ინგლისის განუთავი სქერენ: ინგლისის პოლიტიკაში ბოდად ასეუბენ თავს სამხედვრის მის გამო, რომ არ უნდათ შესრულები ახალი ძალდატანების განხი ოღანდის შესახებ.

მარბანი. „Kreuz-Zeitung“-ი ამბობს: გერმანიის სამხედვრო მინისტრი მთავრა ცდილობს შრუსის ადმირალეთი სამხედვარი გააძაგოს. მუშასა და მთავარადრებს აფიქვთ, რომ მტკიცედ დაიგვან სადადულო და არსად არ სთვან შესაბამება გვეს. მაგრამ, როგორც მტკიცია, ფივი კერავერი სამხედვრო ყოფილა და რამდენისაყ დიდს შეიძღვ სამხედვარად დაწირვებით ივის თურქე ვე-და ამბავი ამ შესაბამისა, რომელიც სამხედვრის გასამარებლად აკეთებენ. ბეკნს სტილია, მაგრამ მოდადტეი აქმობენ ვერ უთავი; მთავრობა სულ-ახლად ბრძანებს გასცა, რომ მოსხელებს უფრო თვალ-უფრი დაეჭირონ ამ სასქელო.

სოსტრონი და საზოგადოებრივი წერილები

(წერილი მეორე)
(Взгляд на историю и литературу Грузии, — по поводу выступления в „Иве-ნი“).

თავის წრილის დასასრულს განსვენებული პრესი შეკუთულს საზოგადოებას

ბოთი მღიერებს ჰქონდეს, მაგრამ აკლდის ის გამჭიანობა და საქიანობის მოსაზრება, რომლის შეწყობითაც ახალი განსაგებია და საგრძნობელი ასეთი თუ ისეთი მიმართულები საზოგადოებისა. ამითი ახსნება ის მოვლენა, რომ სწორად მეცნიერი და დიდად განვითარებული ადამიანი ისეთს ვაგონებს და ძალის ვერ იძენს თავის თანამედროვეთა შორის, როგორც საშუალოდ განათლებული კაცი. ვოლტერს დიდი გავლენა ჰქონდა მართლმის ევროპის საზოგადოებაზედ, იმითა- რომ ევგველდა პირ-და-პირ დაშოკებული იყო იმის საკუთარს გონების ზომიერებაზედ, — ვოლტერმა თავისი აზრობანი ნიჭი შეუფარდა და შეუფარდა მამინდელს ევროპელთა საზოგადოების მოთხოვნილებას, ვითარებასა და გაციო თავის დროების ნამდვილი სახე. უტყვლია, რომ ცხოვრების გაგების ნიჭი და კრიტიკული მოსაზრება, ფილოსოფიურს განვითარებაზედ რომ არა ესთქეთა-რა, კეთილ-შობილი მოაზრებ დიდროს უფრო მეტრ ჰქონდა, ვიდრე ვოლტერს; მაგრამ დიდროს აკლდა ის ხერხი და საქიანობის მიხედროლობის ნიჭი, რომელიც უნდა ჰქონდა მინიჭებული ვოლტერსა. ამიტომ დიდროს თავისი განვითარება, კლდა და მო-

მღიერება ისე ვერ შეუფერა და შეუწონა საზოგადო აზრსა და მოთხოვნილებას...

რომ მეცნიერებით აღტურელი კონდა და უმაღლესი გრძობა თავისი ცოცხალი შიქქმისი და ვერ დასმარავს თვალისა და ისტორიას, ამას ჩვენ სწორად გვადი. ავილით, მავალით, ისტორიაში ორი განთქმული და უტყვლი კაცი, რომელიც ერთ ნაირის მიმართულებას, ერთ ნაირს ცხოვრების ვითარებაში იყენენ: კოპერნიკი და ვესი. ორივენი წინადადებობას აუწიერენ მამინდელს სასტიკს ვარსებაში მოთავსებულს ყოფა-ცხოვრებას, ორთავემ იმ დროს უმაღლესი სწავლა-განათლება მიიღეს და ორივენი პატიოსანი და ზნეობილი შეუბოლოდენი იყენენ. არავე არ იტყვის, ვგანებთ, რომ კოპერნიკი თავისი გონებით, ნიჭით და კონდალი ვესსედი დალბა მდგარიყოს, პირიქით, ვესერი წინააღმდეგი შეიძლება ითქვას, რადგანაც პირველი მეცნიერებაში ახალს ვნახ იკვლევდა და მეორეში მეცნიერებაში საზოგადოების მიმართულებას, სურვილს მისცევდა. მაგრამ კოპერნიკის სწავლა მამინდელს სასულიერო წოდებას წინააღმდეგობად რომ სწვენებია; პირიქით, თვით სასულიერო წოდება არ უწინებდა და ემუდარებოდა კოპერნიკს,

თავისი აზრი გამოთქმა და დიდრეი ავრედი წოდებულ პოლიტიკოსს სისტი-მა და ამ მიოდებობის წინააღმდეგ დაემტკიცებინა, რომ და-მიწა-ეი არ შეიძლებს პოლიტიკის შეკვლას, არამედ მწე, რომლის ვარსებობა სრულად ჩვენი დედა-მამა და ცხადანარჩენი ლანდებეცია. კოპერნიკის გამოკვლევა უწინაშეილოდ ჩაიარა ხალხისა და საზოგადოებისათვის და მხოლოდ მეცნიერებს შორის ეს ძვირფასი სამკვიდრო და ქვეის ნაღვენი ეს ასეც უნდა მოხდარიყო; მაშინ რაგის არ ესმდა, ვარა ზოგჯერ მეცნიერებისა, ის მოსაზრებანი და სამუთები, რომელიც კოპერნიკის მოკვლევა თავის აზრის დასამტკიცებლად და განსამარჯვებლად.

ვის-ეი გამოვიდა კათოლიკეთა ამოღ-მორწმუნეობის წინააღმდეგ საზოგადოებრივი და დიდგამი ვნახსა, რომელიც დაემდგარი იყო მთელი მამინდელ საზოგადოება, ხალხი, რომ იარაღს მძარბდა, რომელსაც შიშში ჰყენდა მოქალაქობრივი მსოფლიობა. იმის აზრს და შეხედულობას თვითოველი ადამიანი შობილად დასწრავდა, იმისი გამოთხავი, სასულიერო წოდების ვარა, მთელი იმპერია განათლებული და უსწავლელი იყო უმარაგობისა, ხალხი იყო. ერთის სიტყვა, ვესი იმ ხერხსა და ღონეს მზა-

როდა, როგორც მამინდელს დროს, საზოგადო მოთხოვნილება და ვარსებობის შევერებოდა. არამითი ახსნება ის მოვლენა, რომ გესმა ურცხვი მომხრეობისა, დიდი ძალა და ვაგონება მოიხვევა, ვეკლურად დიდცა თავისი საქმე და თუქვა დასწევს, მაგრამ სწავიეროდ მეტის საუკუროდ გამოჰგავა რისის ბრქვალისგან მთელი საზოგადოება და კოტა-და თუ ბევრი, ვანუშნადა მოქმედების საბიოელი იმ აზრის მეძიებელია, რომელიც წარმომადგენელი კოპერნიკი იყო.

დადი ხნაი ბადაი არის ატეხილი იმის შესახებ, თუ ენა ჰქმნის ისტორიას: გამოჩენილი-დიდებულნი კაცი, რომელიც ყოველითის და ყოველგან მოქარობის მოთავენი არიან, თუ ხალხი, ვსრულ-წოდებული „მასსა“, რომელიც აღიბეჭდეს ხოლმე ამ მოქარობაზედ ეს საკითხი, ვეჭრებთ, შეიძლება უნდა უღრდეს: რამში იმ იმარჯვებს მთავარი წინააღმდეგობა, მთავად გმირი, რომელიც ირჩევს დროს, ბრძოლის ველს, თუ ვარი, რომელიც ხელ-მძვინვარებისა და ვმარჩილებული უფროსის ბრძანებას თქმა არ უნდა, რომ გამარჯვებისათვის ორივე აუტილებულ და სპირა როგორც უფროსი, ისე ვარი ასეც ცხოვრებშია. საზოგადო მოაწყობისათვის საჭიროა, როგორც ხალხი, „მასსა“, ავრთვე მეთაური,

განცხადს ქართველების სწავრულ პოეტებს: ბესიკ განსწავლეს და ავთო გურამის შიქსი.

ბესიკ არის სტილიოფოსო. მისი სტილიოფოსო, როგორც შეუბის წყნობა, მისი რომისუბი სინსათა და გრძობითი სასქეა.

ნიმუშად ბესიკის მოქნიას, ბრესის მოქნიეს პოეტის დეპისა მესამაზია. ეს ლექსი დაქვედად ვაღუდეს ბრესის იფრანგულს ენაზედ; მის წილბო მოყვანილია როგორც იფრანგულად ნათარგმნი „მუსხაზა“, ისე მისი მინასრის — რუსულად, პრესით.

ბრესი ამბობს, რომ პოეტი ტრფილბანს-უფარული შენარბილი ყოფილა, მაგრამ ვერავის ვერ შეუშენებია მისი სწავრული; ვარსება, იმსება და ნარგმნისც ტრფილბანის კარი დაუსმეო მისთვის. და მართლც, ხ რც ვეკრულ-ვალ-სავალავად მისთვისა პოეტის თავისი უსუვეუო მგომარეობას „მუსხაზას“ ბოლოში:

„ღაბრუნდა ყოველითი შეუბრებელი, ბედა კარს დაეჭმე მესამელი, ცრქულით ბეჭენს შიქრნი თვალბი, ვეუე ბედსა და მამარბელი;“

ბესიკი საკვდილს არ ვეზადები, თავი მჭებს მისთვის შესწრაზობა

ჩვენ აქ მოკვთავთ მარტო ეს სასქეული მუსხაზა-მადამ, ბრესის-ეი, რომელიც ვითარებთ, მოჭრებს იგი ლექსი სრულად — ფრანგულად ლექსით და რუსულად პრესით.

აი დასწრისი „მუსხაზის“ ფრანგულ თარგმანის:

„Devois de soucis, j'entrain dans un jardin. Pour cueillir un bouquet de roses odorantes; Mais la rose en courroux, de fleches penetrantes Me déchira la main. Un penible soupir s'échappa de mon sein, Je songeai: „imprudant, que ces points cuisants L'aprement, dit la rose, à respecter nos fleurs“. Désarmé que j'étais, dans mes vies douleurs, Je repandis un océan de pleurs.“

ახლ ბრესი განცხადს ავთო გურამის შესახებ მოაქვს „საქე“.

ბრესივედ ყოველს მოჭრებს პოეტის ბოლომდე ისე, როგორც მოკვითხრობს თვით დავითი თავის „დავითიანში“. პოეტის რუსეთში მოყოლების დროს შესა-

